

คำนำ (Preface)

ตำรา กฎหมายอาญา และการดำเนินคดีทุจริตต่อหน้าที่

(Criminal Law and Proceedings in Corruption Cases)

การศึกษากฎหมายอาญาในหมวดความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และวิธีพิจารณาความในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มิใช่เพียงการท่องจำองค์ประกอบความผิดตามมาตราต่างๆ หรือการจดจำเลขคำพิพากษาศาลฎีกาเพื่อนำไปสอบไล่ หากแต่เป็นการทำความเข้าใจ "ปรัชญาของการใช้อำนาจรัฐ" ตำราเล่มนี้ถูกกลั่นกรองจากประสบการณ์บนบัลลังก์ศาลและการทำงานด้านกฎหมายกว่าสี่ทศวรรษ เพื่อส่งผ่านข้อความคิดที่ว่า กระบวนการยุติธรรมในคดีทุจริตคือการค้นหาความจริงอย่างถึงที่สุด และคำพิพากษาของศาลคือศิลปะชั้นสูงสุดในการสื่อสารความยุติธรรมนั้นสู่สังคม

ตำราเล่มนี้ถูกออกแบบมาเพื่อเป็นเครื่องมืออันทรงเกียรติสำหรับนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ผู้เตรียมสอบเนติบัณฑิต ผู้ช่วยผู้พิพากษา และอัยการผู้ช่วย ตลอดจนทนายความและผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งเน้นการผสมผสานระหว่างหลักการทางทฤษฎีและแนวปฏิบัติในทางศาล เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางกฎหมายสารบัญญัติเข้ากับกระบวนการพิจารณาในระบบไต่สวนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ขอบเขตและข้อจำกัดของตำรา

ตำราเล่มนี้มุ่งเน้นการศึกษากฎหมายสารบัญญัติและวิธีพิจารณาความในคดีอาญาทุจริตต่อหน้าที่ที่ภาครัฐเป็นหลัก โดยครอบคลุมความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗-๑๕๗ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดอาญา และกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีทุจริต ทั้งนี้ จะกล่าวถึงการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง กระบวนการทางปกครอง และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการฮั้วประมูล เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อเชื่อมโยงกับองค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๑๕๗ และเพื่อให้เห็นภาพรวมของการดำเนินคดีเท่านั้น

โครงสร้างเนื้อหาของตำรา

ตำราเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๕ ภาคหลัก ได้แก่

ภาค ๑ มิติเชิงลึกของกฎหมายสารบัญญัติและฐานความผิด วิเคราะห์ถึงถึงสถานะของเจ้าพนักงาน องค์ประกอบความผิด และข้อต่อสู้เรื่องเจตนาพิเศษ

ภาค ๒ การดำเนินคดี ๒ ช่องทาง และกระบวนการระบบไต่สวน อธิบายขั้นตอนการดำเนินคดี บทบาทเชิงรุกของศาล และศิลปะการร่างฟ้อง

ภาค ๓ เทคนิคการพิสูจน์และการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เจาะลึกการใช้พยานแวดล้อมกรณี
ข้อยกเว้นของพยานบอกเล่า และการชั่งน้ำหนักพยานในคดีที่มักไร้ใบเสร็จรับเงิน

ภาค ๔ คดีทุจริตเฉพาะทาง และการติดตามทรัพย์สิน ถอดรหัสคดีรื้อรวยผิดปกติ คดีฟอกเงิน
และยุทธศาสตร์การยึดทรัพย์

ภาค ๕ จริยธรรม มาตรฐานวิชาชีพ และมุมมองสากล ชี้นำแนะเส้นทางจริยธรรมของนัก
กฎหมายและทิศทางของมาตรการปราบปรามการทุจริตในระดับโลก

ขอให้ตำราเล่มนี้เป็นทั้ง "เข็มทิศ" นำทางความคิดในการทำข้อสอบ และเป็น "อาวุธ" ที่ทรงพลัง
สำหรับการต่อสู้ในสนามแห่งความยุติธรรมของท่านตลอดเส้นทางอาชีพนักกฎหมาย

ผศ.ดร. วีระยุทธ ลาสงยาง

อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ (ภาคบัณฑิต)

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

ตำรา “กฎหมายอาญา และการดำเนินคดีทุจริตต่อหน้าที่” เล่มนี้ สำเร็จรูลงอย่างสมบูรณ์ และทรงคุณค่าได้ด้วยความรู้และการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากหลายภาคส่วน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบูรพาจารย์และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชานิติศาสตร์ ชัดเกล้าวิธีคิด และปลูกฝังอุดมการณ์แห่งความยุติธรรม ซึ่งเป็นรากฐานอันมั่นคงในการจัดทำผลงานวิชาการชิ้นนี้

ขอขอบพระคุณเพื่อนร่วมวิชาชีพ ทั้งท่านผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ทนายความ เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. และบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทุกท่าน ที่ได้ร่วมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ถ่ายทอดประสบการณ์จริงจากบนบัลลังก์และในห้องพิจารณาคดี ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอันล้ำค่า ซึ่งช่วยเติมเต็มให้เนื้อหาในตำราเล่มนี้มีความสมบูรณ์รอบด้าน ทั้งในมิติของกฎหมายสารบัญญัติ วิธีพิจารณาความ และศิลปะการดำเนินคดีในระบบไต่สวน

ขอขอบคุณ สาขาวิชานิติศาสตร์ (ภาคบัณฑิต) คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมพื้นที่สำหรับการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ ตลอดจนทีมงาน คณะผู้จัดทำ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยตรวจทาน พิสูจน์อักษร และจัดทำรูปเล่มจนสำเร็จเรียบร้อยสวยงาม

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวอันเป็นที่รัก ที่คอยเป็นกำลังใจ เป็นแรงสนับสนุนที่เข้มแข็ง และเป็นความร่มเย็นทางจิตใจให้ผู้เขียนสามารถทุ่มเทเวลา พลังกาย และพลังใจ ในการรังสรรค์ผลงานชิ้นนี้จนสำเร็จรูลงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากตำราเล่มนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา บูรพาจารย์ และอุทิศแด่ผู้มีส่วนร่วมในการธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมและต่อต้านการทุจริตในสังคมไทยทุกท่าน หากตำราเล่มนี้มีข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับความรับผิดชอบไว้แต่เพียงผู้เดียว และยินดีรับฟังทุกคำติชมเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

ผศ.ดร. วีระยุทธ ลาสงยาง

อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ (ภาคบัณฑิต)

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คำนิยามศัพท์สำคัญ (Key Definitions)

การศึกษากฎหมายอาญาในหมวดความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และวิธีพิจารณาความในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ จำเป็นต้องทำความเข้าใจความหมายทางนิติศาสตร์ของคำศัพท์พื้นฐาน เพื่อให้การตีความและการปรับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างถูกต้องแม่นยำ คำศัพท์สำคัญที่ปรากฏในตำราเล่มนี้ มีความหมายดังต่อไปนี้

๑. **โดยทุจริต (Corruptly / Dishonestly)** ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๑) หมายความว่า “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น” ถือเป็นเจตนาพิเศษ (Ulterior Intent) อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการแบ่งแยกความผิดพลาดทางปกครองออกจากความผิดทางอาญาในคดีทุจริตต่อหน้าที่

๒. **เจ้าพนักงาน (Public Official)** ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๑๖) หมายความว่า “บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่”

๓. **เจ้าหน้าที่ของรัฐ (State Official)** คำนิยามตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีขอบเขตกว้างกว่าคำว่า “เจ้าพนักงาน” ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยครอบคลุมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนบุคคลอื่นที่ใช้อำนาจรัฐตามที่กฎหมายกำหนด

๔. **การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (Malfeasance / Nonfeasance in Office)** การที่เจ้าพนักงานกระทำการ (ปฏิบัติ) หรือไม่กระทำการ (ละเว้น) ในสิ่งที่ตนมี “หน้าที่โดยตรง” ตามกฎหมายหรือระเบียบ โดยฝ่าฝืนต่อความถูกต้องหรืออำนาจหน้าที่ของตน เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือกระทำไปโดยทุจริต อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

๕. **ระบบไต่สวน (Inquisitorial System)** ระบบวิธีพิจารณาความที่ใช้ในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งศาลมีบทบาทเชิงรุกในการเป็น “ผู้แสวงหาความจริงเชิงประจักษ์” (Truth Seeker) ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐาน ซักถามพยานบุคคล และสั่งให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ด้วยตนเอง ซึ่งแตกต่างจากระบบกล่าวหา (Adversarial System) ที่ศาลทำหน้าที่เป็นเพียงคนกลางชี้ขาดจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอ

๖. **เจ้าพนักงานคดี (Case Affairs Officer)** ข้าราชการศาลยุติธรรมผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ เปรียบเสมือนเครื่องมือของศาลในระบบไต่สวน โดยมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบข้อเท็จจริง รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม หรือลงพื้นที่ตามที่ศาลมอบหมาย เพื่อประกอบการวินิจฉัยของศาล

๗. การร่ำรวยผิดปกติ (Unusual Wealth / Unexplained Wealth) การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ หรือมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่มีมูลอันจะอ้างได้ตามกฎหมายสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งนำไปสู่มาตรการทางแพ่งในการขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

๘. ความผิดมูลฐาน (Predicate Offense) ความผิดอาญาที่เป็นต้นทางหรือเป็นมูลเหตุให้เกิดเงินหรือทรัพย์สินที่ผิดกฎหมาย อันจะนำไปสู่ความผิดฐานฟอกเงิน ทั้งนี้ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการถือเป็นหนึ่งในความผิดมูลฐานที่สำคัญตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒

๙. ภาระการพิสูจน์ผลกลับ (Reverse Burden of Proof) กลไกทางกฎหมายในคดีร่ำรวยผิดปกติ ที่มีการผลักภาระการพิสูจน์ไปให้จำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหา โดยกฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นนั้นผิดปกติ ผู้ถูกกล่าวหาจึงมีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมานำสืบให้ศาลเชื่อว่าทรัพย์สินดังกล่าวตนได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

๑๐. พยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) พยานหลักฐานที่ไม่ได้พิสูจน์ข้อเท็จจริงแห่งการกระทำผิดโดยตรง (ไม่มีประจักษ์พยาน) แต่เป็นข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมแวดล้อมอื่นที่เมื่อนำมาร้อยเรียงเข้าด้วยกันอย่างสมเหตุสมผลแล้ว สามารถใช้เป็นหลักฐานอนุมานเพื่อพิสูจน์เจตนาและการกระทำความผิดของจำเลยได้ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในคดีทุจริตที่มักไม่มีพยานรู้เห็นโดยตรง

๑๑. พยานซัดทอด (Accomplice Witness) พยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันกับจำเลย ซึ่งเปลี่ยนสถานะมาให้การหรือเบิกความปรัปรำจำเลยคนอื่นในคดีเดียวกัน การรับฟังพยานประเภทนี้กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และโดยหลักต้องมีพยานหลักฐานประกอบอื่น (Corroborating Evidence) มาสนับสนุนจึงจะลงโทษจำเลยได้

ปฐมบทวิพากษ์ ช้างตัวใหญ่ในห้องแห่งนิติรัฐ และจิตวิญญาณของผู้รักษากฎหมาย

(Prologue Critique: The Elephant in the Rule of Law's Room and the Spirit of Law Enforcers)

ปรากฏการณ์แห่งยุคสมัยและ "ช้างตัวใหญ่ในห้อง"

สังคมไทยกำลังเผชิญกับบททดสอบครั้งสำคัญที่สั่นคลอนศรัทธาของมหาชนที่มีต่อ ‘นิติรัฐ’ (Rule of Law) อย่างรุนแรงและลึกซึ้งที่สุดอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยต่างประจักษ์แก่ใจและเฝ้าตั้งคำถามถึงปรากฏการณ์อันส่อไปในทางทุจริตและประพฤติดิบชั่ว ซึ่งเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าประดุจโรคระบาดที่ไร้ทางเยียวยา

กระบวนการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งสำคัญระดับประเทศ เช่น การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาจากผู้สมัครกว่าสี่หมื่นคน ซึ่งปรากฏผู้ถูกกล่าวหาถึง ๒๒๙ ราย กลับถูกตั้งข้อสังเกตอย่างกว้างขวางถึงความโปร่งใสและการจัดตั้งผ่านเครือข่ายอุปถัมภ์ ในขณะที่เดียวกัน การสอบแข่งขันเข้าสู่ระบบราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งควรเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งระบบคุณธรรม กลับถูกแทรกซึมด้วยขบวนการทุจริตที่มีผู้เกี่ยวข้องนับพันรายและมีเม็ดเงินหมุนเวียนมหาศาล ลุกลามไปจนถึงการใช้อำนาจขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ที่หลายครั้งการใช้ดุลพินิจในการตรวจสอบกลับสร้างความเสี่ยงให้แก่สังคมเสียเอง กระแสความเคลือบแคลงเหล่านี้กำลังกัดกร่อนและบ่อนทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกลไกของรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

หากกระบวนการคัดเลือกผู้ใช้อำนาจรัฐและผู้ตรวจสอบ ถูกบิดเบือนด้วยเงินตราและอิทธิพลเสียแล้ว ‘ความชอบธรรม’ ของรัฐจะยังคงหยั่งยืนอยู่ได้อย่างไร?

เมื่อพิจารณาปรากฏการณ์เหล่านี้ผ่านกรอบแนวคิดทางนิติศาสตร์ จะพบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นหาใช่เพียงความบกพร่องทางขั้นตอนการบริหารจัดการทั่วไปไม่ หากแต่คือภาพสะท้อนอันแจ่มชัดของการ “ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือโดยทุจริต” การบิดเบือนอำนาจเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง ย่อมเข้าองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หมวดความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการอย่างปฏิเสธไม่ได้

ทว่า สิ่งที่เราเห็นอาจเป็นเพียง ‘ภูเขาน้ำแข็ง’ แห่งการทุจริต ที่ประชาชนมองเห็นเพียงยอดที่โผล่พ้นผิวน้ำ หากหยั่งรากลึกลงไปถึงต้นตอ จะพบว่าก้อนน้ำแข็งขนาดมหึมาที่ซ่อนเร้นอยู่เบื้องล่างคือโครงสร้างอำนาจรัฐที่ถูกแทรกแซงและผูกขาด ปัญหาที่แท้จริงจึงมิใช่เพียงการมีผู้กระทำความผิดแฝงตัวอยู่ในระบบเพื่อลักลอบทำลายกติกาเป็นรายบุคคล แต่ “ช้างตัวใหญ่ในห้อง” (The Elephant in the Room) ที่ทุกคนมองเห็นแต่กลับหลีกเลี่ยงที่จะชี้หน้าอย่างตรงไปตรงมาก็คือ “การถูกครอบงำเชิงโครงสร้าง” (Structural Capture) และ “การสูญเสียความเป็นอิสระของกระบวนการยุติธรรมและองค์กรตรวจสอบ”

ประเทศไทยมิได้ขาดแคลนตัวบทกฎหมาย กฎหมายสารบัญญัติและวิธีพิจารณาความที่เรามีอยู่นั้นมีความครบถ้วนและทัดเทียมมาตรฐานสากล แต่อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายกลับถูกทำให้บิดเบี้ยว พิกการ และไร้ประสิทธิภาพด้วยระบบอุปถัมภ์และผลประโยชน์ทับซ้อน ปัญหาไม่ใช่เพียงการมีผู้กระทำความผิดในระบบ หากแต่คือ ‘ระบบ’ ที่เอื้อให้การกระทำผิดนั้นดำรงอยู่และขยายตัวได้

นี่คือ “ช้างตัวใหญ่” ที่ทุกคนเห็นแต่ไม่กล้าพูดถึง และนี่คือช่วงเวลาสำคัญที่นักกฎหมายทุกคนต้องตัดสินใจเลือกว่า จะเป็นเพียงเพื่องตัวหนึ่งของปัญหา หรือจะเป็นส่วนหนึ่งของทางออกในการกอบกู้นิติรัฐให้กลับคืนมา ตำราเล่มนี้จึงมิได้มุ่งเพียงให้ผู้อ่าน ‘รู้’ กฎหมาย หากแต่มุ่งหวังให้ผู้อ่าน ‘ตระหนัก’ ถึงภารกิจอันยิ่งใหญ่ของการเป็นข้าราชการกฎหมายในยุคที่ความเชื่อมั่นของสังคมกำลังถูกทดสอบอย่างหนักหน่วง และจงจำไว้ว่า จะไม่มีความรู้อันใดมีค่าเลย หากปราศจากจิตวิญญาณแห่งความเป็นกลางและความซื่อสัตย์สุจริต

บทวิพากษ์ด้วยหลักกฎหมายอาญา เมื่อความบกพร่องถูกพอกขาว

หลังจากที่เราได้เฟื่องมอง “ภูเขาน้ำแข็ง” แห่งการทุจริตที่ซ่อนเร้นอยู่ใต้ผิวน้ำของสังคมไทยใน ส่วนที่แล้ว บัดนี้เราจะมาชำแหละก้อนน้ำแข็งนั้นด้วยมีดผ่าตัดทางนิติศาสตร์ ผ่านกรอบแนวคิดที่ด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อพิจารณาถึงนิยามของคำว่า “**โดยทุจริต**” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๑) ที่ระบุความหมายไว้อย่างทรงพลังว่า “**เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น**” การทุจริตบิดเบือนผลสอบเพื่อนำบุคคลเข้าสู่กลไกของรัฐ หรือการใช้อำนาจและกลไกทางกฎหมายเพื่อเอื้อเอื้อให้กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเข้าสู่โครงสร้างอำนาจระดับประเทศ ย่อมถือเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายอย่างแท้จริง ประโยชน์ในที่นี้หาได้คับแคบอยู่เพียงตัวเงินหรือทรัพย์สินเท่านั้น หากแต่ยังครอบคลุมถึงการได้มาซึ่งอำนาจ ฐานะ ตำแหน่ง หรือการสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์เพื่อเกื้อกูลกันในภายหน้า

ผลประโยชน์เหล่านี้ล้วนเป็น “**เจตนาพิเศษ**” (Uterior Intent) ที่อยู่เหนือเจตนาทั่วไปในการกระทำความผิด เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การกระทำนั้นหลุดพ้นจากขอบเขตของความผิดพลาดทางปกครองหรือความผิดทางวินัย และแปรสภาพกลายเป็นอาชญากรรมต่อแผ่นดินที่ต้องรับโทษทางอาญา ดังที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ ๒ ของตำราเล่มนี้ ว่าการแยกแยะความรับผิดชอบนั้นขึ้นอยู่กับ “เจตนาพิเศษ” เป็นประการสำคัญ

ทว่า สิ่งที่น่าวิตกยิ่งกว่าผู้กระทำความผิด คือพฤติกรรมของผู้มีหน้าที่รักษากฎหมายและองค์กรตรวจสอบที่สูญเสียความเป็นอิสระ เมื่อเผชิญหน้ากับความไม่ชอบมาพากล แทนที่จะใช้กลไกทางกฎหมายเพื่อแสวงหาความจริง กลับปรากฏการเลือกปฏิบัติ การ “หลับตาข้างหนึ่ง” หรือการบิดเบือนนิติวิธีเพื่ออธิบายปกป้องพฤติกรรมอันฉ้อฉล พฤติกรรมเช่นนี้ย่อมหนีไม่พ้นความรับผิดชอบ **ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗** เพราะการที่ผู้ถือกฎหมายจงใจเบี่ยงเบนหน้าที่ความจริง ย่อมเป็นการ “**ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและประชาชน**” หรือเป็นการกระทำ “**โดยทุจริต**” เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่เครือข่ายอำนาจของตนอย่างไม่ต้องสงสัย

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงมิใช่เพียงความสูญเสียทางงบประมาณอันเป็นรูปธรรม หากแต่เป็นการทุบทำลาย **"ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม"** (Public Trust) ซึ่งเป็นเสาเข็มของนิติรัฐ รวมถึงความเสียหายจากการปล่อยให้บุคคลไร้คุณธรรมเข้ามาบริหารงานของรัฐ อันจะก่อให้เกิดความพินาศมหาศาลในอนาคต

ปรากฏการณ์เช่นนี้อาจนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางนิติศาสตร์ที่ชั่วร้ายที่สุด นั่นคือ **"การใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ"** (Instrumentalization of Law) เมื่อผู้รักษากฎหมายถูกสยบยอมอยู่ใต้โครงสร้างอำนาจ ดุลพินิจที่ควรใช้เพื่อธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมกลับถูกกลดทอนลงเป็นเพียงการค้นหา "ข้ออ้างทางกฎหมาย" (Legal Excuses) หรือช่องโหว่ของตัวบทเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำที่เลวทราม กระบวนการทางกฎหมายจึงถูกบิดเบือนให้กลายเป็นเครื่องจักรสำหรับ **"ฟอกขาว"** (Whitewashing) ความผิดให้กลายเป็นความถูก

*หากกลไกการตรวจสอบถูกใช้เพื่อรับรองความฉ้อฉลให้กลายเป็นความชอบธรรม สังคมจะเหลือหลัก
พึงใดให้ยึดเหนี่ยว?*

สภาพการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิด **"การทุจริตที่ถูกทำให้ถูกกฎหมาย"** (Legalized Corruption) ซึ่งนับเป็นรูปแบบของการคอร์รัปชันที่บ่อนทำลายชาติอย่างรุนแรงที่สุด เพราะมันได้พรางเอาที่พึงสุดท้ายของประชาชนไป และสังหารจิตวิญญาณของนิติรัฐลงอย่างเลือดเย็น เมื่อกฎหมายที่ควรเป็นเกราะคุ้มครองประชาชน กลับกลายเป็นเครื่องมือคุ้มครองผู้กระทำผิด ความยุติธรรมก็จะไร้ซึ่งความหมาย และสังคมก็จะไร้ซึ่งที่พึ่งพิง

วิกฤตของกระบวนการพิจารณา ระบบไต่สวนที่ไร้เข็มทิศ

เมื่อเราได้ใช้มีดผ่าตัดทางนิติศาสตร์ชำแหละให้เห็นความบกพร่องในระดับกฎหมายสารบัญญัติไปแล้วในส่วนที่สอง ลำดับถัดไปคือการหันมาพิจารณากระบวนการยุติธรรมทางอาญาอันเป็น "กลไกบังคับใช้กฎหมาย" ซึ่งถือเป็นป้อมปราการด่านสุดท้ายของนิติรัฐ ทว่าป้อมปราการแห่งนี้กำลังสั่นคลอนอย่างหนักจากภาวะวิกฤตอันสืบเนื่องมาจากการครอบงำเชิงโครงสร้างเช่นเดียวกัน

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ถูกออกแบบมาให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วย **"ระบบไต่สวน"** (Inquisitorial System) ซึ่งแตกต่างจากศาลอาญาทั่วไปที่ใช้ระบบกล่าวหา ปรัชญาเบื้องหลังของระบบไต่สวนคือการตอกย้ำบทบาทเชิงรุก (Active Role) ให้แก่ผู้พิพากษาในฐานะ **"ผู้แสวงหาความจริงเชิงประจักษ์"** (Truth Seeker) ศาลมีอำนาจทลายข้อจำกัด โดยการเรียกพยานหลักฐาน ชักถามพยานบุคคล หรือสั่งให้ผู้เชี่ยวชาญและเจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง ตามที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ ๕ ของตำราเล่มนี้

ทว่า อาวุธที่ทรงอำนาจของระบบไต่สวนนี้ จะสูญเสียความหมายและไร้ทิศทางไปในทันทีหาก "ต้นน้ำ" ของกระบวนการยุติธรรมถูกวางยาพิษเสียตั้งแต่แรก ระบบไต่สวนจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผู้รวบรวมพยานหลักฐานในชั้นก่อนฟ้อง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรอิสระ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางและความเป็นอิสระอย่างกล้าหาญ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสำนวนการไต่สวนที่ส่งมาจากองค์กรอิสระ ซึ่งควรเป็น "แกนกลาง" ของคดี (ดังอธิบายในบทที่ ๔) กลับถูกจัดทำขึ้นอย่างบิดเบี้ยว ไม่เป็นกลาง หรือจงใจปกปิดพยานหลักฐานสำคัญ การค้นหาความจริงของศาลในชั้นพิจารณาก็จะเปรียบเสมือนการต่อจิ๊กซอร์ที่ถูกขโมยชิ้นส่วนสำคัญไป

หากองค์กรต้นน้ำเหล่านี้ถูกรวบงำและเลือกที่จะ "จัดทำสำนวน" ในลักษณะชี้ว่า อำพรางหรือเลือกที่จะ "อ่อนข้อ" ให้กับผู้กระทำความผิดบางกลุ่ม การทำงานของศาลในระบบไต่สวนย่อมต้องเผชิญกับอุปสรรคอันมีดมืด แม้ผู้พิพากษาจะมีอำนาจแสวงหาความจริงเพิ่มเติม แต่หากกรอบของข้อเท็จจริงถูกจำกัด หรือพยานหลักฐานถูกทำลายไปแล้วตั้งแต่ชั้นสอบสวน การค้นหาความจริงก็ไม่ต่างอะไรกับการคลำหาเข็มในมหาสมุทร

เมื่อโครงสร้างการตรวจสอบถูกแทรกแซงตั้งแต่ต้น กระบวนการพิจารณาคดีในศาล แม้จะดำเนินไปตามรูปแบบและระเบียบวิธีที่ถูกต้องทุกประการ ก็อาจกลายเป็นเพียง **"โรงละครแห่งกระบวนการยุติธรรม"** (Theater of Justice) ที่ตัวละครทุกฝ่ายเพียงแต่เล่นตามบทบาทที่ถูกเขียนสคริปต์ไว้ล่วงหน้า ผลลัพธ์ของคดีจึงมิใช่การพิสูจน์ความจริงเพื่อลงโทษทุจริตชน หากแต่เป็นเพียงการประทับตรารับรองความชอบธรรมให้กับการสืบทอดอำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพล

หากต้นน้ำเต็มไปด้วยตะกอนแห่งความฉ้อฉล ปลายน้ำจะยังคงรักษาสายธารแห่งความยุติธรรมให้ใสสะอาดอยู่ได้อย่างไร?

นี่คือ "วิกฤตของระบบไต่สวนที่ไร้เข็มทิศ" สภาพการณ์เช่นนี้ตอกย้ำความจริงอันโหดร้ายว่าตัวบทกฎหมายและระบบพิจารณาคดีที่ก้าวหน้าเพียงใด ย่อมไม่อาจทดแทน "ความซื่อสัตย์สุจริตและความเป็นอิสระ" ของผู้ปฏิบัติงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมได้เลย

สาส์นเตือนสติถึง "ผู้รักษากฎหมาย" ในปัจจุบัน - จดหมายเหตุแห่งมนโสมนึก

เมื่อโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมกำลังถูกทำลายอย่างหนักหน่วง ภาระอันยิ่งใหญ่ย่อมตกอยู่บนบ่าของบุคลากรในปัจจุบันอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าท่านจะดำรงสถานะเป็นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ กรรมการในองค์กรตรวจสอบอิสระ หรือตุลาการบนบัลลังก์ศาล ฟังจารึกไว้ในมนโสมนึกเสมอว่า อำนาจในการตีความกฎหมายและวินิจฉัยชะตากรรมของบ้านเมืองนั้นหาใช่อำนาจส่วนบุคคลหรือสิทธิขาดขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง หากแต่เป็น **"ความไว้วางใจของมหาชน"** (Public Trust) ที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้จ่านมอบให้ท่านทำหน้าที่พิทักษ์ความยุติธรรมแทนพวกเขา

ในยามที่กระแสลมแห่งผลประโยชน์ การเมือง และระบบอุปถัมภ์พัดโหมกระหน่ำ การโอนอ่อนผ่อนตามและค้อมหัวให้การครอบงำเชิงโครงสร้าง เพื่อแลกกับความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหรือแม้แต่เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยส่วนตน อาจเป็นทางเลือกที่หอมหวานในระยะสั้น ทว่า การทำตัวเป็นเพียง "ตรายาง" ประทับรับรองความชอบธรรมให้แก่การกระทำที่ทุจริต หรือการใช้ความเชี่ยวชาญทางนิติวิธีเพื่อสร้างช่องโหว่ช่วยเหลือพวกพ้องนั้น คือการนำเกียรติภูมิของสถาบันไปเร่ขาย

เพื่อเป็นหลักค้ำประกันให้แก่ระบบอุปถัมภ์ที่กัดกินโครงสร้างอำนาจรัฐ ท้ายที่สุดแล้ว การกระทำเช่นนี้จะเผาทำลายศรัทธาของสังคมจนไม่เหลือซากฐานใดให้สถาบันยุติธรรมยืนหยัดได้อีกต่อไป

การตีความกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง มิได้เป็นเพียงการทรยศต่อจริยธรรมวิชาชีพเท่านั้น หากแต่ก้าวล่วงเข้าสู่ความผิดตามมาตรา ๑๕๗ ฐาน "ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ" อย่างเต็มตัว และหากแลงมาด้วยผลประโยชน์ตอบแทน ย่อมพุ่งเป้าไปสู่มาตรา ๑๔๘ หรือมาตรา ๑๔๙ ดังที่ได้อธิบายในบทที่ ๒ อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง

จงตระหนักว่า ทุกอักษรที่ท่านจรดปากกา ไม่ว่าจะเป็น คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี มติให้ข้อกล่าวหาทุจริตตกไป หรือคำพิพากษาที่ยกฟ้องผู้กระทำผิดด้วยตรรกะที่ค้านต่อสายตาของวิญญาณ สิ่งเหล่านี้มิใช่เพียงแผ่นกระดาษที่จะถูกพับเก็บและหลงลืมไปตามกาลเวลา หากแต่เป็น **"จดหมายเหตุแห่งประวัติศาสตร์"** ที่จะถูกสลักไว้อย่างถาวร นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และคนรุ่นหลัง จะนำคำวินิจฉัยของท่านมาคลี่คลาย วิพากษ์วิจารณ์ และในท้ายที่สุด สังคมนั่นเองที่จะเป็นผู้ "พิพากษา" มโนสำนึกของท่านในหน้าประวัติศาสตร์

หากท่านเลือกที่จะบิดเบือนกฎหมายเพื่อปกป้องผู้กระทำผิดในวันนี้ ประวัติศาสตร์ย่อมจารึกชื่อท่านในฐานะผู้สมรู้ร่วมคิดในการทำลายนิติรัฐในวันพรุ่งนี้

อำนาจ ตำแหน่ง ยศถาบรรดาศักดิ์ รวมถึงผู้มีอิทธิพลที่คอยหนุนหลังท่าน ล้วนเป็นสิ่งสมมติที่ผ่านมาแล้วก็จางหายไป แต่เกียรติยศแห่งวิชาชีพและคำวินิจฉัยที่ท่านทิ้งไว้ จะเป็นอนุสาวรีย์ที่ประจักษ์หรือเชิดชูตัวตนของท่านไปตลอดกาล จงกล้าหาญที่จะยืนหยัดบนหลักการที่ถูกต้อง แม้ในวันที่ต้องยืนอยู่อย่างโดดเดี่ยว ทวนกระแสอำนาจที่ฉ้อฉล เพราะความโดดเดี่ยวบนความถูกต้อง ย่อมสง่างามและมีคุณค่าต่อแผ่นดิน มากกว่าการร่วมเผ่าหน้าบัลลังก์แห่งความอยุติธรรมเสมอ

สาส์นเตือนสติถึง **"นักศึกษาและนักกฎหมายแห่งอนาคต"** เข้มทิศจริยธรรมท่ามกลางกระแสธารแห่งผลประโยชน์

สำหรับนิสิตนักศึกษาและคนรุ่นใหม่ที่กำลังเตรียมตัวก้าวเข้ามาเป็นพลังสำคัญในกระบวนการยุติธรรม ท่านคือแสงสว่างและความหวังเดียวที่จะพลิกฟื้นศรัทธาของสังคมให้กลับคืนมา ขอให้พึงระลึกไว้ทุกลมหายใจว่า วิชาความรู้ที่ท่านกำลังศึกษาในตำราเล่มนี้ ไม่ว่าจะเป็นการตีฟองค้ประกอบความผิดตามมาตรา ๑๕๗ การตีความคำว่า "เจ้าพนักงาน" อันซับซ้อน การต่อจิ๊กซอร์พยานแวดล้อม หรือการใช้มาตรการยึดทรัพย์ชุดรากถอนโคนการฟอกเงิน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเพียง "เครื่องมือ" ทางเทคนิคที่ไร้ค่าและปราศจากวิญญาณ หากผู้ใช้งานขาด **"กระดูกสันหลังทางจริยธรรม" (Ethical Backbone)** ความรู้ทางกฎหมายที่ลึกล้ำเท่าปราศจากมโนสำนึก ย่อมไม่ต่างอะไรกับโครงที่ติดอาวุธทางปัญญา

ในวันข้างหน้า เมื่อท่านก้าวพ้นจากรั้วมหาวิทยาลัยและสนามสอบเข้าสู่วิชาชีพจริง ท่านย่อมไม่อาจหลบเลี่ยงการปะทะกับ "ช้างตัวใหญ่ในห้อง" ดังที่ได้วิพากษ์ไว้ ท่านจะต้องรับมือกับบททดสอบที่โหดร้าย ทั้งแรงกดดันจากโครงสร้างอำนาจ กระแสธารแห่งผลประโยชน์ และคำเชิญชวนของระบบ

อุปถัมภ์ที่คอยบีบบังคับให้ท่านต้องเลือกระหว่าง การยืนหยัดอย่างสง่างามบนหลักนิติธรรม หรือการคุกเข่ายอมจำนนเพื่อแลกกับความมั่งคั่งและความก้าวหน้าส่วนตัว

ในวิกฤตการณ์ที่ความยุติธรรมถูกเหยียบย่ำ สังคมไทยไม่ได้ต้องการเพียงนักกฎหมายที่ "เก่งกาจ" ในการหาช่องโหว่ของตัวบท หรือนักนิติวิธีที่เชี่ยวชาญในการพลิกแพลงกฎหมายเพื่อเสนอตัวเป็น "ทนายหน้าหอ" คอยใช้ความรู้เป็นเครื่องมือ "ฟอกขาว" ให้กับผู้มีอำนาจที่ฉ้อฉล หากแต่สังคมกำลังเพียรหานักนิติศาสตร์ผู้มีหัวใจแห่งความเป็นธรรม ขอให้ท่านจงเป็นนักกฎหมายที่กระดุกสันหลังตั้งตรง จงปฏิเสธที่จะเป็นชิ้นส่วนของเครื่องจักรแห่งความอยุติธรรม และจงใช้ความรู้ทางกฎหมายเป็น "เกราะกำบัง" คุ่มครองสิทธิของประชาชนผู้อ่อนแอ พร้อมกับเป็น "ดาบ" ที่ฟาดฟันการทุจริตเชิงโครงสร้างอย่างไม่หวั่นเกรง

หากผู้ศึกษากฎหมายในวันนี้ ยอมศิโรราบต่อความไม่ถูกต้องในวันข้างหน้า แล้วสังคมไทยจะฝากความหวังแห่งความยุติธรรมไว้ที่ใคร?

จงใช้ช่วงเวลาแห่งการศึกษานี้ บ่มเพาะไม่เพียงแค่สติปัญญาทางนิติศาสตร์ แต่จงสกัดหลอม **"ความกล้าหาญทางจริยธรรม" (Moral Courage)** ไว้ในสายเลือด เพราะในท้ายที่สุดแล้ว สิ่งที่จะปกป้องนิติรัฐไว้ได้ เพราะในท้ายที่สุดแล้ว สิ่งที่จะปกป้องนิติรัฐไว้ได้ **หาใช่เพียงตัวอักษรที่จารึกไว้ในประมวลกฎหมาย** แต่คือวิญญาณอันแข็งแกร่งของผู้รักษากฎหมายที่ไม่ยอมก้มหัวให้กับความอยุติธรรมนั่นเอง"

บทสรุป ปลดแอกความยุติธรรมและแสงสว่างแห่งนิติรัฐ

การแก้ไขปัญหาคาการทุจริตประทุติมิชอบที่หยั่งรากลึกซึ้งในสังคมไทย ไม่อาจบรรลุผลได้อย่างยั่งยืนด้วยการมุ่งแก้ไขตัวบทกฎหมายให้เข้มงวดขึ้น หรือการออกแบบกลไกการตรวจสอบให้ซับซ้อนขึ้นแต่เพียงฉาบฉวย เพราะดังที่ได้วิพากษ์มาอย่างทะลุปรุโปร่ง ปัญหาที่แท้จริงหาใช่ความบกพร่องของตัวอักษร หากแต่คือการที่โครงสร้างเหล่านั้นถูกจงใจครอบงำจนสูญเสียเจตนารมณ์อันศักดิ์สิทธิ์ การต่อสู้กับการทุจริตเชิงโครงสร้างจึงมิใช่เพียงการทำสงครามบนหน้ากระดาษชนิดวิธี แต่คือสงครามในการ **"ปลดแอก"** กระบวนการยุติธรรมและองค์กรอิสระ ให้หลุดพ้นจากพันธนาการของเครือข่ายอำนาจเถื่อนและระบบอุปถัมภ์

ตำรา **"กฎหมายอาญา และการดำเนินคดีทุจริตต่อหน้าที่"** เล่มนี้ ได้รวบรวมสรรพวิชา ทั้งหลักกฎหมายสารบัญญัติ วิธีพิจารณาความ และกลไกเชิงรุกของศาลในระบบไตร่สวน จัดเตรียมไว้เสมือนเป็น **"คลังอาวุธทางปัญญา"** สำหรับผู้อ่าน ทว่าอาวุธที่ทรงอำนาจและหลักการที่ก้าวหน้าที่สุด ย่อมสูญสิ้นสมรรถภาพในทันที หากผู้กวัดแกว่งอาวุธนั้นปราศจากความกล้าหาญ ขี้ขลาดต่อความเป็นอิสระ และยอมจำนนต่ออิทธิพลที่ไม่ชอบธรรม

ดังนั้น ก่อนที่ท่านผู้อ่านจะพลิกหน้ากระดาษเข้าสู่บทที่ ๑ เพื่อศึกษา "การตีความเจ้าพนักงานในบริบทที่ซับซ้อน" ขอให้ท่านตระหนักว่าความรู้ที่ท่านจะได้รับนั้น มิใช่เพื่อให้ท่านเป็นนักกฎหมายที่เก่งกาจเพียงเพื่อเอาตัวรอดในห้องสอบหรืออวดอ้างในศาลเท่านั้น หากแต่เพื่อให้ท่านเป็นผู้พิทักษ์

ความยุติธรรมที่มี "จิตวิญญาน" ที่พร้อมจะเผชิญหน้าและต่อกรกับ "ช้างตัวใหญ่" ที่ดักรอท่านอยู่ในอนาคต

ท้ายที่สุดนี้ ก่อนที่ท่านผู้อ่านจะก้าวเข้าสู่สมรภูมิของตัวบทกฎหมายในบทถัดไป ขอฝากข้อคิดอันเป็นสัจธรรมแห่งวิชาชีพ เพื่อกระซอกสติและเป็นประทีปนำทางไว้ว่า...

"ความยุติธรรมที่ปราศจากความเป็นอิสระ ย่อมไม่ใช่ความยุติธรรม หากแต่เป็นเพียงการกดขี่ที่สวมเสื้อคลุมของกฎหมาย"

"สังคมไทยจะก้าวพ้นวิกฤตนี้ได้ มิใช่ด้วยการเขียนกฎหมายให้ยาวขึ้น หากแต่ด้วยการสร้างนักกฎหมายที่ไม่ยอมคุกเข่าให้แก่อำนาจที่ไม่ชอบธรรม"

ผศ.ดร. วีระยุทธ ลาสังยาง

อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ (ภาคบัณฑิต)

คณะนิติศาสตร์บัณฑิต หนองคาย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัง

สารบัญ		
บทที่	หัวข้อย่อย (Subtopics)	หน้า
บทนำ	ปรัชญาความยุติธรรม ศิลปะการสื่อสารของศาล และบทบาท ทนายความในคดีทุจริต	๑
	๑. การเขียนคำพิพากษาเพื่อสร้างบรรทัดฐานสังคม (Judgment as Public Communication)	๑
	๒. "ความจริง" เหนือ "กลยุทธ์" สิ่งที่ระบบได้สวนต้องการจากคู่ความ	๒
	๓. ภาพรวมของตำราและแนวทางการศึกษา	๓
ภาค ๑ มิติเชิงลึกของกฎหมายสารบัญญัติและฐานความผิด (เน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบ ความผิดและปัญหาการใช้กฎหมาย)		๕
๑	การตีความ "เจ้าพนักงาน" ในบริบทที่ซับซ้อน	๗
	๑.๑ "เจ้าพนักงาน" ตาม ป.อ. มาตรา ๑ (๑๖)	๗
	๑.๒ การขยายความสู่กฎหมายเฉพาะ (รัฐวิสาหกิจ ท้องถิ่น และภาษีอากร)	๙
	๑.๓ ปัญหาเชิงข้อเท็จจริง กรณี นอกอำนาจหน้าที่ เปรียบเทียบกับ อาศัย อำนาจหน้าที่	๑๐
	๑.๔ สรุปเกณฑ์ตัดสินสถานะ "เจ้าพนักงาน"	๑๓
	๑.๕ แบบฝึกหัด	๑๕
	๑.๖ บรรณานุกรม	๑๗
๒	โครงสร้างความผิดและปัญหาการทับซ้อนของบทกฎหมาย	๒๑
	๒.๑ เจาะลึก ป.อ. ม.๑๔๗ ม.๑๕๑ ม.๑๕๒ และ ม.๑๕๗	๒๑
	๒.๒ ปัญหาการกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบท (Concurrence)	๒๕
	๒.๓ การต่อสู้ของจำเลย กรณี ขาดเจตนาพิเศษ	๒๖
	๒.๔ เส้นแบ่ง กรณีผิดพลาดทางปกครอง กับ ทางวินัย กับ อาญา	๒๗
	๒.๕ แบบฝึกหัด	๒๙
	๒.๖ บรรณานุกรม	๓๐

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หัวข้อย่อย (Subtopics)	หน้า
๓	ข้อต่อสู้เรื่อง "อำนาจหน้าที่" และ "เวลาราชการ"	๓๓
	๓.๑ ความหมายของ "ในหน้าที่" และ "เนื่องด้วยหน้าที่"	๓๓
	๓.๒ การกระทำนอกเวลาราชการ	๓๕
	๓.๓ การกระทำนอกพื้นที่เขตอำนาจ (Jurisdiction)	๓๖
	๓.๔ การ "สวมเครื่องแบบ" แสดงตนเป็นเจ้าพนักงานโดยมิชอบ	๓๗
	๓.๕ ตารางสรุปเปรียบเทียบ กรณีที่ถือว่าอยู่ในอำนาจหน้าที่ และกรณีหลุดพ้น	๓๙
	๓.๖ แบบฝึกหัด	๔๐
	๓.๗ บรรณานุกรม	๔๒
ภาค ๒ การดำเนินคดี ๒ ช่องทาง และกระบวนการพิจารณาระบบไต่สวน (เน้นความแตกต่างของวิธีพิจารณาความและ บทบาทของศาล)		๔๕
๔	ความแตกต่างเชิงปฏิบัติระหว่างคดี ป.ป.ช./อัยการ กับคดีราษฎร	๔๗
	๔.๑ คดีที่ ป.ป.ช./อัยการสูงสุดฟ้องเอง	๔๗
	๔.๒ คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องเอง (เงื่อนไขและการไต่สวนมูลฟ้อง)	๔๙
	๔.๓ การนำ "สำนวน ป.ป.ช." มาเป็นแกนกลางในคดีที่อัยการฟ้อง	๕๑
	๔.๔ แบบฝึกหัด	๕๓
	๔.๕ บรรณานุกรม	๕๔
๕	อาวุธของศาลในระบบไต่สวน (Active Powers of the Court)	๕๗
	๕.๑ บทบาทของ "เจ้าพนักงานคดี" ในการแสวงหาข้อเท็จจริง	๕๗
	๕.๒ มาตรการพิจารณาคดีและสืบพยาน "ลับหลังจำเลย"	๖๐
	๕.๓ มาตรการป้องกันการประวิงคดี (Speedy Trial)	๖๒
	๕.๔ แบบฝึกหัด	๖๕
	๕.๕ บรรณานุกรม	๖๗

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หัวข้อย่อย (Subtopics)	หน้า
๖	ศิลปะการร่างฟ้องและหลุมพรางที่ทำให้ฟ้องตก	๗๑
	๖.๑ องค์ประกอบของฟ้องคดีอาญาทุจริตที่สมบูรณ์	๗๑
	๖.๒ ข้อผิดพลาดที่ทำให้ฟ้องเคลือบคลุม (Vague Complaint)	๗๓
	๖.๓ การแก้ไขฟ้องในระบบไต่สวน	๗๕
	๖.๔ ตัวอย่างฟ้องคดี ม.๑๕๗ (ที่ถูกต้องและที่ศาลสั่งไม่รับ)	๗๖
	๖.๕ แบบฝึกหัด	๗๙
	๖.๖ บรรณานุกรม	๘๑
	ภาค ๓ เทคนิคการพิสูจน์และการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน (เน้นศิลปะการว่าความ การรวบรวมและหักล้างพยานหลักฐาน)	๘๕
๗	การต่อจี้ข้อวั "พยานแวดล้อมกรณี" ในคดีไร้ใบเสร็จ	๘๗
	๗.๑ พยานแวดล้อมกรณีคืออะไร	๘๗
	๗.๒ การร้อยเรียงพยานแวดล้อมเป็น "ลูกโซ่แห่งเหตุผล"	๘๙
	๗.๓ ถอดรหัสคดีส่วยและคดีเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเถื่อน	๙๑
	๗.๔ ข้อต่อสู้ของจำเลย : "บังเอิญ" หรือ "ไม่มีเจตนา"	๙๒
	๗.๕ แบบฝึกหัด	๙๓
	๗.๖ บรรณานุกรม	๙๖
๘	ข้อยกเว้นพยานบอกเล่าและพยานขัดทอด	๑๐๑
	๘.๑ ข้อยกเว้นพยานบอกเล่าในคดีทุจริต (บันทึก ป.ป.ช., คำรับนอกศาล)	๑๐๑
	๘.๒ มาตรฐานประเมินความน่าเชื่อถือของพยานผู้ร่วมกระทำผิด (Accomplice Witness)	๑๐๔
	๘.๓ แบบฝึกหัด	๑๐๗
	๘.๔ บรรณานุกรม	๑๐๙

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หัวข้อย่อย (Subtopics)	หน้า
๙	หลักเกณฑ์ประจักษ์ในการชั่งน้ำหนักพยาน	๑๑๓
	๙.๑ หลักเกณฑ์ชั่งน้ำหนักพยานแต่ละประเภท และพยานประกอบ	๑๑๓
	๙.๒ การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ (Fruit of the Poisonous Tree)	๑๑๖
	๙.๓ การประเมินน้ำหนักพยานหลักฐานดิจิทัล (Chain of Custody)	๑๑๘
	๙.๔ แบบฝึกหัด	๑๒๑
	๙.๕ บรรณานุกรม	๑๒๓
	ภาค ๔ คดีทุจริตเฉพาะทาง และการติดตามทรัพย์สิน (เน้นคดีฟอกเงิน คดีร่ำรวยผิดปกติ และการยึดทรัพย์)	๑๒๗
๑๐	คดีร่ำรวยผิดปกติ (Unusual Wealth)	๑๒๙
	๑๐.๑ ฐานความผิดตามกฎหมาย ป.ป.ช. และกฎหมายอื่น	๑๒๙
	๑๐.๒ กลไก "ภาระการพิสูจน์ผลกลับ" (Reverse Burden of Proof)	๑๓๑
	๑๐.๓ การตรวจสอบทรัพย์สิน	๑๓๒
	๑๐.๔ ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา (คดีที่จำเลยแพ้และชนะ)	๑๓๓
	๑๐.๕ แบบฝึกหัด	๑๓๔
	๑๐.๖ บรรณานุกรม	๑๓๖
๑๑	คดีฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต	๑๓๙
	๑๑.๑ ความเกี่ยวพันระหว่างความผิดมูลฐานและฟอกเงิน	๑๓๙
	๑๑.๒ มาตรการยึดอายัด และริบทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน	๑๔๑
	๑๑.๓ การพิสูจน์ "แหล่งที่มาของทรัพย์สิน"	๑๔๓
	๑๑.๔ ข้อพึงระวังของทนายความในการรับโอนทรัพย์สิน	๑๔๔
	๑๑.๕ แบบฝึกหัด	๑๔๖

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หัวข้อย่อย (Subtopics)	หน้า
๑๑	๑๑.๖ บรรณานุกรม	๑๔๘
	ภาค ๕ จริยธรรม มาตรฐานวิชาชีพ และมุมมองสากล (เน้นจรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมายเปรียบเทียบ)	๑๕๑
๑๒	จริยธรรมในศาลคดีทุจริต	๑๕๓
	๑๒.๑ ความเป็นกลางของตุลาการในระบบไต่สวน	๑๕๓
	๑๒.๒ ข้อพึงระวังของทนายความ (การขัดกันแห่งผลประโยชน์ รักษาความลับ และพยานเท็จ)	๑๕๕
	๑๒.๓ จรรยาบรรณในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาทุจริต	๑๕๘
	๑๒.๔ แบบฝึกหัด	๑๕๙
	๑๒.๕ บรรณานุกรม	๑๖๑
๑๓	มุมมองเปรียบเทียบกระแสดังโลก	๑๖๓
	๑๓.๑ สหรัฐอเมริกา กรณี กฎหมายเปิดเผยข้อมูล (FOIA)	๑๖๓
	๑๓.๒ สหราชอาณาจักร กรณี การริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture)	๑๖๕
	๑๓.๓ สิงคโปร์ กรณี มาตรการเข้มงวดและการตรวจสอบทรัพย์สิน	๑๖๖
	๑๓.๔ บทเรียนที่ประเทศไทยนำมาปรับใช้	๑๖๗
	๑๓.๕ แบบฝึกหัด	๑๖๘
	๑๓.๖ บรรณานุกรม	๑๗๐
ภาคผนวก		
ก	บัญชีคำพิพากษาฎีกาสำคัญ (แยกตามประเด็น)	๑๗๓
ข	แบบฟอร์มเอกสาร (ฟ้อง ม.๑๕๗ คำให้การ และบัญชีพยาน)	๑๘๐
ค	สารบัญเปรียบเทียบศัพท์กฎหมาย (ไทย-อังกฤษ)	๑๘๖
ง	คำแนะนำการเตรียมตัวสอบ (เนติฯ ผู้ช่วยฯ และทนายความ)	๑๙๕

บทนำ

ปรัชญาความยุติธรรม ศิลปะการสื่อสารของศาล และบทบาททนายความในคดีทุจริต

การศึกษากฎหมายอาญาในหมวดความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และวิธีพิจารณาความในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มิใช่เพียงการท่องจำองค์ประกอบความผิดตามมาตราต่าง ๆ หรือการจดจำเลขคำพิพากษาศาลฎีกาเพื่อนำไปสอบไล่ หากแต่เป็นการทำความเข้าใจ "ปรัชญาของการใช้อำนาจอรัฐ" ตำราเล่มนี้ถูกกลั่นกรองจากประสบการณ์บนบัลลังก์ศาลและการทำงานด้านกฎหมายกว่าสี่ทศวรรษ เพื่อส่งผ่านข้อความคิดที่ว่า กระบวนการยุติธรรมในคดีทุจริตคือการค้นหาความจริงอย่างถึงที่สุด และคำพิพากษาของศาลคือศิลปะชั้นสูงสุดในการสื่อสารความยุติธรรมนั้นสู่สังคม

ขอบเขตและข้อจำกัดของตำรา

ตำราเล่มนี้มุ่งเน้นการศึกษากฎหมายสารบัญญัติและวิธีพิจารณาความในคดีอาญาคดีทุจริตต่อหน้าที่ภาครัฐเป็นหลัก โดยครอบคลุมความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗-๑๕๗ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ป.ป.ช. ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดอาญา, และกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีทุจริต

ทั้งนี้ ตำราเล่มนี้ไม่ครอบคลุมการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต (เช่น คดีเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง) กระบวนการทางปกครองในการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ (พ.ร.บ. ฮั้วประมูล) ในเชิงลึก ซึ่งจะกล่าวถึงเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อเชื่อมโยงกับองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๑๕๗ และเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมของการดำเนินคดีเท่านั้น

๑. การเขียนคำพิพากษาเพื่อสร้างบรรทัดฐานสังคม (Judgment as Public Communication)

๑.๑ คำพิพากษาคือ "จดหมายเหตุแห่งสังคม" ทำไมศาลต้องเขียนให้ประชาชนเข้าใจ ในคดีอาญาทั่วไป คำพิพากษาอาจมีผลผูกพันและเยียวยาความเสียหายระหว่างเอกชนกับเอกชนในขอบเขตที่จำกัด แต่ในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ คำพิพากษาทุกฉบับคือ "จดหมายเหตุ" ที่บันทึกร่องรอยความบกพร่องของระบบราชการ และเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ทรงพลังที่สุดที่ศาลใช้ประกาศบรรทัดฐานทางศีลธรรมต่อสังคม

ผู้พิพากษาศาลคดีทุจริตฯ ไม่ได้มีหน้าที่เพียงชี้ขาดว่า "ผิด" หรือ "ไม่ผิด" แต่มีภาระผูกพันที่จะต้องอธิบายให้สังคมและข้าราชการทั่วประเทศเข้าใจอย่างกระจ่างแจ้งว่า เส้นแบ่งที่คั่นกลางระหว่าง "การใช้ดุลพินิจที่ผิดพลาดโดยสุจริต (Honest Error of Judgment)" กับ "การใช้อำนาจโดยทุจริตหรือกลั่นแกล้ง (Corrupt Exercise of Power)" นั้นอยู่ที่ใด การเขียนคำพิพากษาจึงเป็น "ศิลปะแห่งการสื่อสาร" ที่ต้องใช้ภาษาที่หนักแน่น โปร่งใส และมีตรรกะที่วิญญูชนสามารถตรวจสอบและยอมรับได้

๑.๒ โครงสร้างคำพิพากษาที่โปร่งใสและมีเหตุผล คำพิพากษาที่ดีต้องสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของศาลในการค้นหาความจริงอย่างถึงที่สุด โครงสร้างการเขียนต้องเริ่มจากการตั้งประเด็นข้อพิพาทที่แหลมคม การร้อยเรียงพยานหลักฐานทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลยอย่างเป็นธรรม และการให้เหตุผลในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (Judicial Reasoning) อย่างละเอียด โดยเฉพาะในคดีทุจริตที่มัก "ไม่มีใบเสร็จรับเงิน" การอธิบายถึงพฤติการณ์แวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) ให้เห็นถึงสายโซ่แห่งการกระทำที่สอดคล้องรัดกุมจนปราศจากข้อสงสัย ย่อมทำให้คำพิพากษานั้นทรงความศักดิ์สิทธิ์และปราศจากข้อครหา

๒. "ความจริง" เหนือ "กลยุทธ์" – สิ่งที่ระบบไต่สวนต้องการจากคู่ความ

๒.๑ ระบบไต่สวนต้องการ "ความจริงเชิงประจักษ์" ไม่ใช่ "เกมแพชชนะ" ความพ่ายแพ้ที่เจ็บปวดที่สุดของทนายความจำนวนมากในศาลอาญาคดีทุจริตฯ คือการนำ "ยุทธวิธี" ของระบบกล่าวหา (Adversarial System) มาใช้ในระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ในระบบกล่าวหา คู่ความอาจชนะคดีได้ด้วยเทคนิคทางกฎหมาย การทำลายความน่าเชื่อถือของพยานฝ่ายตรงข้าม หรือการฉวยโอกาสจากข้อบกพร่องในสำนวนฟ้อง

แต่ในศาลระบบไต่สวน ผู้พิพากษาคือ "ผู้แสวงหาความจริงเชิงประจักษ์ (Truth Seeker)" ศาลมีอำนาจและบทบาทเชิงรุกในการเรียกพยานหลักฐานเพิ่มเติม ไต่สวนพยานบุคคลด้วยตนเอง หรือแม้แต่สั่งให้เจ้าพนักงานคดีลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง ดังนั้น กลยุทธ์การปิดบังความจริง การเตะถ่วงประวิงคดี หรือการสาดโคลนด้วยวาจาศิลป์ที่ไร้พยานหลักฐานรองรับ จึงเป็นสิ่งที่นอกจากจะไม่เกิดประโยชน์แล้ว ยังเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของรูปคดีฝ่ายตนเองอย่างร้ายแรง

๒.๒ ทนายความในคดีทุจริต ผู้ช่วยศาลในการแสวงหาความจริง หรือ ผู้บิดเบือนพยานหลักฐาน? การเป็นทนายความคดีทุจริตที่ดี ต้องเริ่มต้นจากการ "เข้าใจดุลพินิจของศาล" การเสนอสำนวนที่สะอาด ตรงประเด็น การวางโครงสร้างการซักถามที่มุ่งดึงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ และการต่อสู้ด้วยพยานหลักฐานที่หนักแน่น คือหนทางเดียวสู่ชัยชนะ ศาลในระบบไต่สวนต้องการทนายความที่ทำหน้าที่เสมือน "ผู้ช่วยศาล" ในการต้อนความจริงให้ออกมาจากมุมมืด

ข้าพเจ้าเคยเห็นคดีที่ทนายความนำยุทธวิธีแบบระบบกล่าวหามาใช้ ด้วยการพยายามซักถามค้านเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของพยานโจทก์เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่สนใจที่จะเสนอพยานเอกสารหรือพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่คู่ความฝ่ายตนมีอยู่ ศาลต้องตั้งข้อสังเกตในคำพิพากษาว่า “การซักถามค้านที่มุ่งทำลายพยานโดยปราศจากการเสนอหลักฐานเชิงประจักษ์หักล้าง ย่อมไม่อาจทำให้น้ำหนักพยานโจทก์ลดน้อยลงไปได้” ผลคือจำเลยต้องรับโทษอย่างเต็มภาคภูมิ หากทนายความหันมาเน้นเสนอเส้นทางทางการเงินแทน ผลของคดีอาจพลิกผันได้

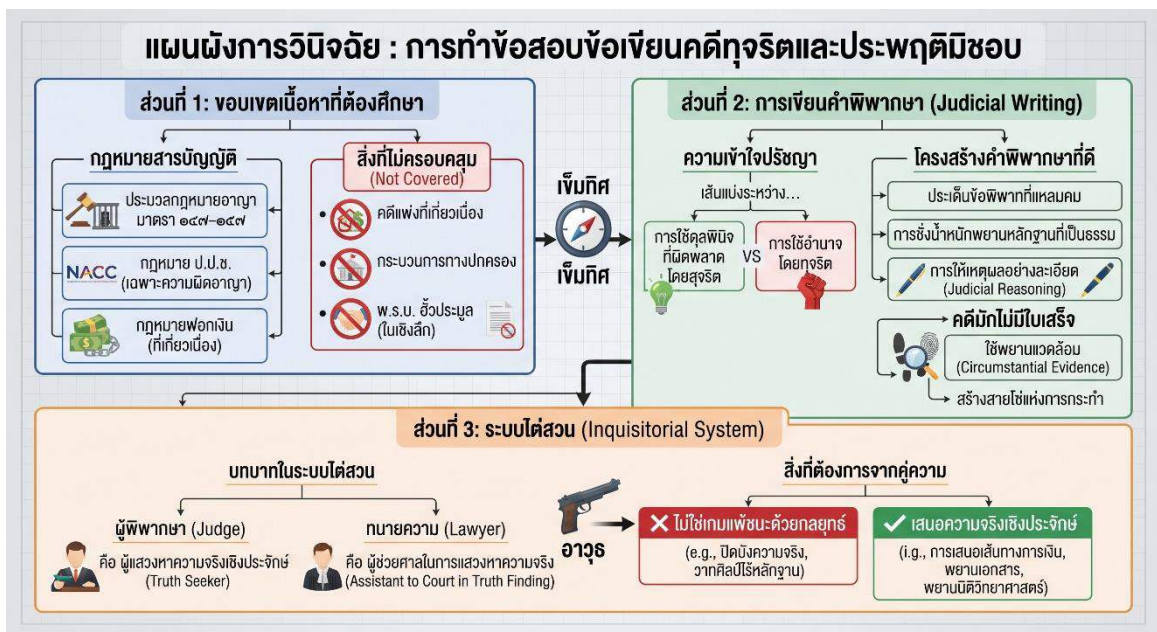
๓. ภาพรวมของตำราและแนวทางการศึกษา

๓.๑ วิธีการอ่านตำราเพื่อสอบและปฏิบัติงานจริง ตำราเล่มนี้ถูกออกแบบมาให้อ่านได้หลายระดับตามเป้าหมายของผู้อ่าน

- สำหรับผู้เตรียมสอบเนติบัณฑิต ให้มุ่งเน้นทำความเข้าใจ "องค์ประกอบความผิด" ในแต่ละมาตราอย่างถ่องแท้ พร้อมจำแนก "ฎีกาบรรทัดฐาน" ที่วางหลักสำคัญ โดยเฉพาะเส้นแบ่งระหว่างความผิดทางวินัยกับความผิดอาญา
- สำหรับผู้ช่วยผู้พิพากษาและอัยการผู้ช่วย ให้เน้นศึกษา "กระบวนการคิดในการวินิจฉัย" (Decision Pathway) การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในระบบไต่สวน และโครงสร้างการเขียนคำพิพากษาหรือคำฟ้องที่ถูกต้อง
- สำหรับทนายความ ให้เน้นศึกษา "เทคนิคการร่างฟ้อง", "การซักถามพยาน", และ "กลยุทธ์การต่อสู้คดี" ในภาค ๒ และภาค ๓ พร้อมฝึกเขียนจากแบบฟอร์มในภาคผนวก

๓.๒ สัญลักษณ์และคำเตือนที่ใช้ในตำรา เพื่อให้การศึกษابرรลุผลสูงสุด ตลอดการบรรยายในตำราเล่มนี้ ผู้อ่านจะพบกับสัญลักษณ์และรูปแบบการจัดหน้าพิเศษ ดังนี้

- [แผนผังการวินิจฉัย] แผนภาพลำดับความคิด เพื่อให้ผู้อ่านใช้จับประเด็นในการทำข้อสอบข้อเขียนได้อย่างเป็นระบบและไม่ตกหล่น

 [ข้อสังเกตจากผู้พิพากษา] กลุ่มข้อความแทรกที่จะชี้ให้เห็นถึง "จุดหลุมพราง" ที่นักศึกษา มักเขียนตอบข้อสอบผิดพลาด หรือจุดที่ทนายความมักตกหล่นในการนำเสนอ

 [ฎีกาบรรทัดฐาน (Landmark Case)] คำพิพากษาศาลฎีกาที่วางหลักกฎหมายสำคัญ หรือกลับหลักการเดิม ซึ่งผู้อ่านจำเป็นต้องทำความเข้าใจเหตุการณ์ในคดีอย่างละเอียด

๓.๓ ภาคผนวกและเครื่องมือปฏิบัติงาน นอกเหนือจาก ๕ ภาคหลักแล้ว ท้ายเล่มยังมีภาคผนวกที่รวบรวมเครื่องมือสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานและการศึกษา อาทิ บัญชีคำพิพากษาศาลฎีกาสำคัญเรียงตามประเด็น (เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงในสำนวน) ตัวอย่างฟ้องและคำให้การฉบับสมบูรณ์ (สำหรับฝึกเขียนและปรับใช้จริง) และสารบัญศัพท์กฎหมายไทย-อังกฤษที่ใช้บ่อยในคดีทุจริต

๔. คำส่งท้าย ศักดิ์ศรีของนักกฎหมายในคดีทุจริต

คดีทุจริตมิใช่คดีธรรมดา เป็นคดีที่สะท้อนถึงสุขภาพของระบบราชการและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อรัฐ สายอาชีพของผู้ที่ก้าวเข้ามาในสนามนี้ ไม่ว่าท่านจะเป็นผู้พิพากษาที่ต้องเขียนคำพิพากษาให้เป็นบรรทัดฐานของสังคม อัยการที่ต้องฟ้องคดีด้วยความรอบคอบและบริสุทธิ์ใจ หรือทนายความที่ต้องต่อสู้เพื่อสิทธิของลูกความภายใต้กรอบแห่งความจริง ล้วนมีหน้าที่สำคัญยิ่งกว่าการชนะหรือแพ้ในชั้นศาล นั่นคือ “การปกป้องศักดิ์ศรีของกฎหมาย” และ “การเยียวยาความไว้วางใจของสังคมที่ถูกทำลาย”

ขอให้ตำราเล่มนี้เป็นทั้ง “เข็มทิศ” นำทางความคิด และ “อาวุธ” สำหรับการต่อสู้ในสนามยุติธรรมของท่านตลอดเส้นทางอาชีพอันทรงเกียรตินี้

ภาค ๑

มิติเชิงลึกของกฎหมายสารบัญญัติและฐานความผิด (Substantive Law Deep-Dive)

การดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเปรียบเสมือนการก่อสร้างอาคารสูง ภาค ๑ ของตำราเล่มนี้คือ "ฐานราก" ที่ต้องมั่นคงที่สุด ความบกพร่องแม้เพียงเล็กน้อยในการตีความ "องค์ประกอบความผิด" และ "สถานะของเจ้าพนักงาน" ย่อมส่งผลให้คำฟ้อง การสืบพยาน และคำพิพากษาสั่นคลอนไปทั้งกระบวนการ

ภาคนี้มีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อให้ผู้อ่าน "ท่องจำ" ตัวบทกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ ถึง ๑๕๗ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ป.ป.ช. หากแต่มุ่งหวังให้ท่าน "หยั่งลึก" ถึงแก่นแท้แห่งเจตนารมณ์ที่กฎหมายต้องการคุ้มครอง นั่นคือ **"ความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อผู้ใช้อำนาจรัฐ (Public Trust)"**

เหตุใดจึงต้อง "เจาะลึก" กฎหมายสารบัญญัติ? ในสนามสอบวิชาชีพทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นเนติบัณฑิต ผู้ช่วยผู้พิพากษา หรืออัยการผู้ช่วย ข้อสอบข้อเขียนล้วนทดสอบทักษะการปรับบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงอย่างแยบคาย หากผู้อ่านเข้าใจเพียงผิวเผินว่ามาตรา ๑๕๗ ว่าด้วย "การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ" ก็จะตอบข้อสอบได้เพียงผลลัพธ์ว่าจำเลยมีความผิด แต่จะไม่อาจอธิบายให้สิ้นสงสัยได้ว่า "มิชอบ" นั้นครอบคลุมพฤติการณ์ใด? "ความเสียหาย" ต้องเกิดเป็นรูปธรรมหรือไม่? "โดยทุจริต" ตามมาตรา ๑ (๑) ช่อนเจตนาพิเศษรูปแบบใดไว้? และที่สำคัญที่สุดคือเส้นแบ่งชี้ขาดระหว่าง "ความผิดพลาดทางปกครอง" กับ "ความผิดอาญาฐานทุจริต" ดำรงอยู่ ณ จุดใด?

ภาคนี้จะนำพาท่านไปสู่คำตอบ ผ่านการ "ชำแหละ" (Anatomy) องค์ประกอบความผิดทีละส่วน การเปรียบเทียบฐานความผิดที่มักทับซ้อนกัน และการสกัดหลักการจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วางบรรทัดฐานสำคัญไว้ร่วมศตวรรษ

สิ่งที่ผู้อ่านจะได้รับจากภาคนี้

 บทที่ ๑ จะทำให้ท่าน "กระจ่างแจ้ง" ในการตีความคำว่า "เจ้าพนักงาน" ในบริบทที่ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือเจ้าพนักงานภาษีอากร พร้อมฎีกาเปรียบเทียบที่ไขข้อข้องใจว่า การกระทำ "นอกเวลาราชการ" หรือ "นอกเขตอำนาจ" ยังถือเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือไม่

 บทที่ ๒ จะทำให้ท่าน "แตกฉาน" ในการแยกแยะโครงสร้างความผิดแต่ละมาตรา (มาตรา ๑๔๗, ๑๕๑, ๑๕๒, ๑๕๓) และรู้เท่าทันปัญหาการกระทำผิดเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท รวมถึงข้อต่อสู้เรื่อง "ขาดเจตนาพิเศษ" ที่จำเลยมักใช้เป็นเกราะกำบัง

 บทที่ ๓ จะทำให้ท่าน "แม่นยำ" ในการต่อสู้หรือโต้แย้งประเด็นเรื่อง "อำนาจหน้าที่" และ "เวลาราชการ" ผ่านบรรทัดฐานศาลฎีกาที่ถูกรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะคดีที่เจ้า